

БУЧАЧ

Тернопільська область

КЛЮЧОВІ ОБ'ЄКТИ

- 1) міська ратуша (1751);
- 2) Бучацький замок (XIV-XV ст.);
- 3) церква св. Миколая (1610);
- 4) монастир оо. Василян (XVIII ст.);
- 5) костел Успіння (Внебовзяття) Пресвятої Діви Марії (1763);
- 6) церква Покрови Пресвятої Богородиці (1764).

ОПИС КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Бучач уперше згадується в літературних джерелах 1260 року. Найцікавіші культурно-ландшафтні локації комфортно сконцентровані в середмісті.

Почати знайомство з містом варто із Замкової гори. Досі на ній (правий берег р. Стрипи) збереглися руїни давнього замку (імовірно, XIV-XVII ст.). Звідси відкривається дивовижна панорама. Особлива окраса Бучача – ратуша, збудована 1751-го архітектором Бернардом Меретиним та оздоблена скульптурами Йогана Георгія Пінзеля (у центральноєвропейській архітектурі пізнього бароко аналогів немає). У місті мешкав і певний час працював один із найзагадковіших митців – скульптор Пінзель.

Особлива сторінка в історії міста – єврейська культура: тут народився і мешкав Нобелівський лауреат із літератури Шмуель Йосеф Агнон, відомі громадські діячі Симон Візенталь, Емануель Рінгельблюм, звідси походить родина Зигмунда Фрейда та починається родоід співака Джо Дассена. Нині на вулиці Агнона розташована туристична локація містечка – Арт-Двір, де щонеділі із травня по жовтень відбуваються різноманітні мистецькі події.

Бучач є особливим освітнім осередком Галичини. У школі при монастирі оо. Василян здобули освіту українські діячі Осип Назарук, Остап Луцький, Модест Сосенко, Іван Вагилевич. З околиць міста походить оперна співачка Соломія Крушельницька. У місцевому краєзнавчому музеї зберігаються картини уродженця Бучача художника-імпресіоніста Володимира Воронюка, який реалізувався як митець у Канаді.

ОБ'ЄКТИ СПІЛЬНОЇ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОЇ ТА БАГАТОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Дім, де народився й жив Нобелівський лауреат із літератури Шмуель Йосеф Агнон.

ПОРАДИ ТУРИСТАМ

Бучацький районний краєзнавчий музей: м. Бучач, вул. Галицька, 55. Тел.: +38 (03548) 2-13-60.

Користуються популярністю серед туристів: руїни замку; ратуша; монастир оо. Василян; костел Успіння (Внебовзяття) Богородиці; церкви: св. Покрови, св. Миколая; Арт-двір, Літературний центр імені Агнона; Краєзнавчий музей; кав'ярня на вулиці Агнона.

Популярні пам'ятки, розташовані на околицях: замки Підзамочка та Золотого потоку; храми й фортеця в Язловці.

Серед природних пам'яток: каскади водоспадів у селах Скоморохи й Русилів (екологічно чиста територія для активного туризму з екопроживанням і харчуванням); численні маршрути зеленого туризму (можливості сплавів Дністром). Бучач та його околиці є частиною території Національного парку «Дністровський каньйон» та Національного заповідника «Замки Тернопілля».

Музеї: Районний краєзнавчий музей (вул. Галицька, 55); Кімната-музей при Літературному центрі імені Агнона (вул. Галицька, 21; <https://www.facebook.com/AgnonCenter/>); Меморіальна кімната Соломі Крушельницької (с. Білявинці, вул. С. Крушельницької, 38).

Є декілька готелів, невеликі кафе та ресторани.

Містечко вигідно розташоване на трасі національного значення Н18 (Тернопіль – Івано-Франківськ).

Деталі щодо екскурсійних маршрутів містом та його околицями, довідки щодо гідів можна довідатися в «Бучач-Тур» (тел.: +38 (068) 090-50-63, (067) 604-01-32; buchachtravel.org; <https://www.facebook.com/buchachtour/>).

ЩО ПОЧИТАТИ ПРО МІСЦЕВІСТЬ ТА ПАМ'ЯТКИ

Гуцол О. Бучач літературний: як розповідають про культурну спадщину міста через літературу // Локальна історія. 14.05.2020. URL: <http://localhistory.org.ua/buchach-literaturnyj-yak-rozpovidayut-pro-kulturnu-spadshhy-nu-mista-cherez-literaturu/>

Коник М. Бучач на словах. Чому про районний центр у Тернопільській області пишуть частіше, ніж про обласний? // Opinion. 29.10.2019. URL: <https://opinionua.com/2019/10/25/buchach-na-slovax/>

Коник М. Пінзель, Агнон та Бучач // Київ Дейлі. 26.11.2019. URL: <https://kyivdaily.com.ua/ievgeniya-kononenko-2/>

Коник С. Софія Андрухович: «Я писала «Амадоку», і Київ став моїм» // Київ Дейлі. 28.05.2020. URL: <https://cutt.ly/4yNCvi4>

Кушнір Ю. Бучач Агнона: як місто на Тернопільщині повертає себе на літературну мапу // Українська правда. 29.11.2016. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/11/29/220791/>

КОСТЕЛ УСПІННЯ (ВНЕБОВЗЯТТЯ) ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Пам'ятка архітектури
національного значення

Охоронний номер: № 6550

Тип об'єкта: Споруди

Вид об'єкта: Об'єкт архітектури

Сучасна адреса: 48400, Україна, Тернопільська область, м. Бучач, вул. Мулярська, 2

Геолокація: 49.061527, 25.393520

Авторство: Бернард Меретин (архітектор), Мартин Урбанік (архітектор і будівничий)

Датування об'єкта: 1761-1763 рр.

Стан пам'ятки: Хороший / незадовільний стан залежно від елементів будівлі (будівля в хорошому стані; втрачено частину скульптур (кілька – в музеях), антипедії. У 1950-х роках знищено орган)

ІСТОРІЯ ОБ'ЄКТА

Бучацький фарний (парафіяльний) костел на початку XVIII ст. за вказівкою діда Бучача, канівського старости Миколи Василя Потоцького, був перебудований за планом архітектора Мартіна Урбаніка. Припускають, що головним творцем проекту був також Бернард Меретин. Над дверним порталом – фундаторський надпис Потоцького.

14 серпня 1763 року львівський єпископ Вацлав Сераковський провів обряд освячення новозбудованого костелу та п'яти вітарів. У 1920-1930 роках перекрили потічок, що протікав поблизу костелу, і це дало змогу спорудити нову, ширшу браму, через яку можна потрапити до храму та на територію довкола нього.

Після закриття храму 1945 року радянська влада перетворила його на магазин, в якому продавалося всілякий господарський інвентар. Згодом храм використовувався як склад. Головний вітар та частина бічних (авторами яких були Пінзель та його учні й помічники) частково зруйновані. З родинних склепів у підземеллях костелу винесли рештки похованих (зокрема Потоцьких), і в 1960-х роках тут облаштували міську котельню.

1991 року стараннями ксьондза-інфулата Людвіка Рутини костел повернули римо-католицькій громаді Бучача. Тоді ж розпочалися роботи з відновлення храму. В 2010-х роках проведено ремонт фасаду та зовнішніх стін костелу. Також відновлено й стару браму. Нині костел також місце мистецьких заходів. Тут відбуваються концерти музичних колективів та сольних виконавців, зокрема, в межах мистецької академії «Дні Пінзеля».

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА ЦІННІСТЬ ПАМ'ЯТКИ

Костел – пам'ятка національного значення, один із найпопулярніших туристичних об'єктів Західної України. Цей храм вважають родзинкою Бучача. Головна особливість – його внутрішнє оздоблення, над яким працював майстер Іоанн Пінзель. Унікальність будівлі ще й у тому, що видатний скульптор, вирізавши вітар Святого Юди Тадея, брав біля цього вітаря шлюб, хрестив дітей, і є припущення, що міг бути похований у підземеллях храму.

ЯК ОБ'ЄКТ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ СЬОГОДНІ

Діючий костел (у користуванні римо-католицької парафії, яка налічує 50 осіб).

Також тут відбуваються мистецькі заходи, храм відкритий для туристів і гостей міста.

ЯК ВІДВІДАТИ

Вхід вільний щодня в робочий час (без вихідних).

Вітатні композиції (зокрема вітар св. Юди Тадея скульптора І.Г. Пінзеля).

ПРОЄКТИ ТА ІНІЦІАТИВИ, СПРЯМОВАНІ НА АКТУАЛІЗАЦІЮ ОБ'ЄКТА

Костел використовується також як культурний об'єкт, де відбуваються мистецькі заходи:

- мистецька академія «Дні Пінзеля»;
- «Дні європейської спадщини»;

– музичний проєкт «Музика в місті».

Вирішується питання відновлення органу.

Популяризація костелу як туристичного об'єкта (в інтер'єрі збережена скульптурна спадщина І. Г. Пінзеля).

ПОВ'ЯЗАНІ ОБ'ЄКТИ ТА/АБО НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

Ратуша (спільна робота архітектора Бернарда Меретина та Йогана Георгія Пінзеля).

Церква Покрови Пресвятої Богородиці (вітатні скульптури, які, за припущеннями мистецтвознавців, виконані майстернею Пінзеля).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Barącz S. Pamiątki buczackie. Lwów: Drukarnia Gazety narodowej, 1882. 168 s.

Czyż A. S., Gutowski, B. Cmentarz miejski w Buczacz. Warszawa: Franczak (Bydgoszcz), 2009. Zeszyt 3. 208 s.

Ostrowski J. K. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Buczacz // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. Kraków: Secesja, 1993. Cz. I: Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego. T. 1. 126 s.

Ostrowski J. K. Z problematyki warsztatowej i atrybutycznej rzeźby lwowskiej w. XVIII // Sztuka Kresów Wschodnich: materiały sesji naukowej. Kraków, 1994. № 1. S. 79–90.

Бобровський О. Пізньобарокові та рококові амвони Східної Галичини // Бюлетень Львівського філіалу Національного науково-дослідного реставраційного центру України. Львів, 2007. № 1(9). С. 50–57.

Бучач і Бучаччина. Історично-мемуарний збірник / редкол. М. Островерха та ін. Нью-Йорк – Лондон – Париж – Сідней – Торонто: НТШ, 1972. 944с.

Дзін О. У Тернополі вперше показали унікальні скульптури Пінзеля (фото) // Газета по-українськи. URL https://gazeta.ua/articles/culture/_u-ternopoli-vpershe-pokazali-unikalni-skulpturi-pinzelya/417877.

Кравич Д. Українська скульптура періоду рококо // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Праці Комісії образотворчого та ужиткового мистецтва. Львів, 1998. Т. 236 (CCXXXVI). С. 134–153.

Станкевич М.Є. Бучач та околиці. Маленькі образки. Львів: SKIM, 2010. 256 с.

Стоцький Я.В. Монастир Отців Василян Чесного Хреста Господнього в Бучачі (1712–1996). Львів: Місіонер, 1997. 160 с.

Тернопедія. URL: <https://cutt.ly/MyNSXGP>.

Україна Інкогніта. URL: <https://cutt.ly/fyNSNSa>.

reherit.org.ua

Facebook – ReHERIT

Цей матеріал створений за фінансової підтримки Європейського Союзу. Його наповнення є винятковою відповідальністю проєкту ReHERIT і не обов'язково відображає погляди ЄС.